

Logaška srenja je svojemu učeniku poboljšala dohodke od 70 gold. na 150 gold.

V postojnskem okraji je farna srenja v Košani učeniških dohodkov zagotovila 260 gold. in 2600 gold. za novo šolsko poslopje. Dalje ste se ustanovile nove šoli pri sv. Petru poleg Slavine z 169 gold., pri sv. Mihelu blizo Nandanesela z 200 gold. učeniških dohodkov. V Suhorji se je srenja zavezala vsakteremu svojih duhovnov privreči na leto še 100 gold., da bo tudi v šoli učil. Postojnska teržna srenja je pripustila še 300 gold. letnega šolskega dnarja za ondotne učeniške poglavne šole.

V bistriškem okraji so se pri farni šoli v Ternovem uredili učeniški dohodki na 300 gold. 22³/₄ kr. in za novopostavljenega podučnika 150 gold. V Knežaku se je zagotovilo učeniških dohodkov 219 gold. 41 kr.

V senožeškem okraji lepo napreduje ljudsko šolstvo. V Gočah so odperli novo šolo z 219 gold. 21 kr. učeniških dohodkov, in v Šturji se je zagotovilo za učenika 200 gold. na leto. Šolska srenja v Ipavi je postavila namesto svoje farne šole poglavno šolo, za katero je še določila 495 gold. 10 kr. na leto. Za to poglavno šolo je tudi rajnki kaplan gosp. Anton Bregenti sporočil čez 5000 gold. istine, ktera pa se bo še le čez nekaj let uživala. Za novo ustanovljene šole v Slapu in v Planini se je zagotovilo za vsako 200 gold. učeniških dohodkov čisto iz domačih vin. Snujejo se tudi nove šole v Budanjah, Podvelbom in v Vrabčah.

V idrijskem okraji so v Črnem Verhu sozidali novo prav lično in prostorno šolo.

V verhniskem okraji so na Verhniki povekšali šolsko poslopje in poboljšali dohodke prvega učenika za 30 gold. Za novo ustanovljeno šolo v Polhovem Gradcu se je zagotovilo 301 gold. 45 kr. učeniških dohodkov. V Borovnici so poboljšali učeniške dohodke od 186 gold. na 250 gold.

Opomniti se mora, da so vsi ti dohodki pri vseh teh popisanih službah pravi, čisti letni dohodki, od katerih se je povsod odštevalo, kar gré, postavim za mežnarskega hlapca, za snaženje učilnice, za poberanje bere itd. Reči se smé, da so v vseh teh krajih soseske še veliko veliko več storile, kakor je tukaj popisano. Tam pa, kjer se niso mogli učeniški dohodki samo iz domačih vin dostojno zagotoviti, se je večidel dovolilo dodati iz deželne šolske matice.

(Konec sledi.)

Opazke k članku: Preseljevanje sarmatskih Limigantov.

Spisal Davorin Terstenjak.

Učeni gosp. Poženčan je članek o Sarmatih Limigantih priobčil, kateri se mi pa ne dozdeva v vsem temeljit; zato hočem svoje opazke pristaviti. Ne bode mi častiti domorodec tega zameril, ker se zgodí iz gole ljubezni do historijske resnice, kateri na pravico se tudi ne sramujem svojih lastnih pomot očitno spoznavati.

Narod Sauromatov, kakor jih Gerki, ali Sarmatov, kakor jih Latinci so imenovali (Plin. 4, 25.), že Herodot postavlja v iztok Tanaisa (Dona), in sicer tri dni daleč od te reke, in ravno tako daleč od majotskega jezera, od kterege so se proti severju 15 dni hoda stanovališča Sarmatov razprostirale. (Herodot IV. 21, 115, 116). Po Diodoru (II. 43) so Sarmate skitski kralji okoli leta 1455 pred Krist. iz Medie na Tanais presadili. Za one dobe so Slovani že gotovo kakih 200 let od baltskega do jadranskega morja stanovali.

Sarmati niso nikdar bili slovansko pleme. Sam slavni Šafařik je preklical svoje nekdanje mnenje in s točnimi dokazi razjasnil narodni razloček Sarmatov in Slovanov. Sarmati so bili medsko pleme „soboles Medorum“

(Plin. 6, 7. Mela, 3, 4. §. 1. Ammian, 23, 6.), in na zapadno pobrežje Tanaisa so še le komaj 400 pred Krist. prišli, ker Thucydides — rojen 460 pred Krist. — do Istra samo še Skythe pozna (Thucyd. 2, 96, 97.) Za čas Ovidievega prognanstva (1—17 po Krist.) Sarmate že najdemo med Dnjeprom in Dunajem; in Domician (85 po Krist.) se že mora s Sarmati vojskovati. (Suetonius de Caesaribus 12, 6.)

Že zgodaj so Sarmati razpadli v razne betve. Jaksamati so stanovali na iztočni strani Majotide, Rhoksolani med Donom in Dnjeprom (Strabo Georg. 7. pag 306); in z njimi sorodni Jazygi so bili onkraj Hypanisa (Bug) naseljeni (Štrabon 7. pag. 294, 306.). Ena betva Jazygov je pa prišla za čas Ovidievega ekzila noter do današnje Valahie (Ovid ex Ponto 4, ep. 7.) Še eno betvo Sarmatov pod imenom Jazyges metanastae, kakor njo Ptolomaj imenuje, ali Jazyges Sarmatae, kakor se pri Pliniji velijo (III. 25.) nahajamo med Dunajem in Tiso blizu do Karnunta. Ti Sarmati pa so še le leta 51 po Krist. v to okrožje prišli (primeri Tacit. Ann. 12, 29). Mark Aurel je imel z njimi hude boje. V 5. stoletju zgine ime Jazygov popolnoma; vzrok je bilo hudo pobojevanje, ktero so prestati imeli od Gothov.

Da ti Jazyges Sarmatae, ali Sarmatae liberi — Jazyges metanastae niso bili slovanskega plemena, se že vidi iz imen sarmatskih velikašev: Rumo, Zinafer, Trageled, Zizais, Usafer itd. (Ammian 17, 12).

Al poleg teh še Ammian imenuje Sarmatae limigantes, in slavni Šafařik misli (Slav. Alterthüm. I., 250.) da bi ti utegnili Slovani biti. Vendar tudi ti niso, kakor imena osebne: Froilas, Blivilas, Beuga itd. pričujejo. *)

Sarmatae limigantes, Sarmatae Servi, so ravno tako bili medsko pleme, kakor Sarmatae liberi, ktere Hieronim imenuje Arkaragantes, samo da Sarmatae limigantes so bili černa vlast (Leibeigene) Sarmatov svobodnjakov — plemenitašev. Ono razmero, ktero najdemo pri skitskem narodu, tudi nahajamo pri Sarmatih, namreč: nektere plemena so bile plemenite, žlahne, kakor se, postavimo, od sarmatskih Alanov piše, da vsi so bili plemeniti, in ni bilo sužnega med njimi (Ammian 31, 2.) Ti Sarmatski svobodnjaki so svoje kervne brate hudo tlačili, kakor kraljevski Skythi Skythe orače, in kadar je jarem pretežek bil, so se sužniki proti njim spuntali in bojevali. Enake razmere še tudi dandanašnji nahajamo v iztoku Evrope (glej L. Georgii Alte Geographie II. 315), Takošna povzdiga zavoljo presilne tlake je tudi bila za cesarja Konstantina, in v ti dobi so sužni preobladali in plemenitaše pretirali, ktere pregnancye je Konst. v Thraciji, Macedonii in v Italii naselil. Al Arkaragantes ne pomenuje „s silo pregnani“, kakor smo v članku „Preseljevanje sarm. Limig.“ brali, ker ἀρχαίω ne poznamlja pomena pregnanosti, ampak: vorhalten, genügen, vermögen; tudi besede γαῖα v pomenu sila ne pozna gerški jezik, in ako bi iz teh signifikatov hotli dobiti stavek „s silo pregnani“, bi se ne glasil Arkaragantes, ampak na priliko: οἱ ἐν τῆς γαῖης ἀρχαίωται. Arkaragantes je medopersiška beseda in pomeni: močno vladajoči od ark in rag, sansk. radž, lat. rego. (Dal. sl.)

Še nekaj od Rojenic.

Naj mi bo pripušeno, naznaniti, kar sem od teh mitologičnih oseb slišal. Neki Notranje mi je sledeče pripovedoval: Neki pastir vidi Rojenice v senci spati — malo — da jih solnce ne obsije. Ker mu je znano, da, ako Rojenico solnce obsije, ona umreti mora, jih z vejicami popolnoma po-

*) Tako tudi „signum bellicosum“ Sarmatov: Marrha! ni marha merha, temoč uzklie, nak ruskemu Hurrah. Pís.

krije, da bi jih tako smerti otel. Zbuditi namreč se jih ni upal. Zbudivši se, vidijo Rojenice, da jih je usmiljeni človek otel. Prašajo ovčarja, je li on to storil, in ko jim odgovori da, mu dolgo zivljenje in jako srečo naznanijo, kar se je tudi zgodilo. Da so imele Rojenice kakor serbske „Vile“ posebne kraje, kjer so stanovale, nam pričuje jama (pičlo uro od Zabečevega, podružnice Borovniške v hribu), ktero še dandanašnjega dne ondašnji prebivavci „jamo Rojenic“ imenujejo. Sterma steza pelje k ti podzemeljski votlini, v kateri hladen studenček šumlja. Jama ima velikost male cerkvice, pa je gotovo v celem hribu razširjena, ker iz črnega brezdna se sliši bobnjenje podzemeljske vode. Tu notri so, kakor pravijo, Rojenice stanovale, in le ob ajdovi žetvi so vun prišle ter ljudem mnogo važnega, včasih pa tudi kaj slabega svetovale in povedale.

Tudi na Gorenskem okoli Predasl se mnoge pripovedke o Rojenicah nahajajo, kakor: velikokrat, kadar so kmetje orali ali sejali so jih slišali: „Kmetič, nikar ne sej, pojdi bučo (masilc) vina pit“ — ali: „Kmetič, le sej, le sej!“ Kmetje so jih radi ubogali in so mnogo pridelali. Ž.

Popravek sostavka „Nekaj iz učilnice“.

V 57. listu „Novic“ nam je pod napisom: „Nekaj iz učilnice“ zares nekaj prav smešnega, pa tudi ginljivega prišlo pred oči. Brali smo, da neki učenik v št. J, svoje zanikerne učence pokori po nekoliko nenavadnem načinu. Zanikerneža namreč zmerja z besedo: „Ti si osel!“, in drugim učencem veli: „Smejajte se temu oslu!“ — Bog vari komu kaj žalega reči; zderžati pa se vendar in nikakor ne moremo, da bi tega zares nenavadnega načina popolnoma ne zaverгли in zeló in prav ostudno ne grajali. — Zakaj li! — Tega nam ni treba razlagovati. Prašamo le: Kje je še kdo, da bi vsakak način, s katerim se mori sramožljivost in krajša ljubezen do bližnjega, spoznal za dobrega in po njem pričakoval poboljšanja? — Sicer pa še enkrat: Bog vari, komu kaj žalega reči; opomniti hočemo s tem le svoje ljube tovarše učence, ter jim ponovimo: Nikar ne posnemajte tega nenavadnega načina, temuč le smejajte se temu o...!*) — A. Praprotnik.

Slovanski popotnik.

(M.) Novice so v listu št. 52 omenile slovanskih naseljencov v Napolitanskem kraljestvu. Té dni je imel pisavec tega, priložnost z dvema Italianoma govoriti, ki sta v bližnji soseski teh naseljencov domá in po svetu hodita, se z narejanjem cvetic za cerkve pečaje. Povedala sta, da se razun Vodajne še tri večje sela v tistem kraji nahajajo, katerih prebivavci so Slovani še zdaj ali pa so se že poitalianili. Te sela so: S. Felice, Monte Mitrio in Palato. Prebivavci poslednjega sela so se popolnoma poitalianili, prvih dvéh pa umijo možje dobro italianski jezik, ker kupčevaje in kot pridni in obertni ljudje po gostim med Italiane zahajajo, žensk pa le redko ktera tudi italianski ume. Okraj, kjer ti Slovani živé, imenujejo Campo basso t. j. nizko polje.

* Slavni g. Pavl Šafařik, kateri je bil že pred s Franc-Jozefovim redom in s pruskim redom za zasluge poslavljen, je prejel od ruskega cara red sv. Ane 2. razreda.

*) Ker tudi od družih strani dopise v tej zadevi dobivamo, naj čast. gospodje dopisavci ne zamerijo, da izrečemo, da je z nazočim ta reč dognana, ker smo si svesti, da bo gospod, komur to grajanje gré, prihodnje spoznal resnico pregovora: „Errando et corrigendo discimus!“ Vr.

Novičar iz raznih krajev.

Nj. c. k. Veličastvo, Cesar in Cesarica, sta se peljala 16. t. m. v Marija-Celj, od kodar se bodeta v Išel podala in potem v Laxenburg vernila, da od tod 26. k slovesnemu odprtju železnice iz Ljubljane do Tersta odrineta. — Deržavni zakonik razgláša ministerski ukaz, s katerim se izrekuje, da je igra liha sodiv, ki se pri izigravanji reči za prodajo namenjenih po kerčmah (oštarijah) in v drugih očitnih krajih pogostoma rabi, in pa igra z višjimi ali nižjimi loterijnimi števili prepovedana in da se kaznuje po občni kazenski postavi. — V celem cesarstvu je po „Augsb. allg. Zeit.“ doslej 560 milijonov zemljoodveznih obligacij izdanih bilo, katerih pride 353 mil. na Ogersko, Erdeljsko, Hervaško in Galicijo, 207 pa na ostale kronovine. — Na posebno zaprašanje ste ministerstvu notranjih opravil ter za uk in bogočastje odločile, da gré v krajih, kjer je magistratom namest okrajnim uredom politično opravilstvo izročeno, vsled nove zakonske postave drugi in tretji oklic spregledovati. — Na Dunaji je zbor višjih urednikov, kateri se posvetujejo, kako bi se dalo opravilstvo oblastnij prosteje osnovati. — Novi predpisi zastran potnih pisem bodo od 1. avgusta naprej tudi za vejaško krajino veljali. — 16. t. m. je hotel vozovlak, ki je dirjal iz Ljubljane na Dunaj, blizu Mürzzuschlaga, s kolovoznic skočiti. Eden popotujočih, to viditi, skoči z vozá in se ubije. Ni dobro tedaj, z vozá, ki je v hitrem dirú, skakati. — Upanje, obilo vina pridelati, se je začelo v Lombardii kaliti. Čeravno le po malem, se je vendar tertna boleznin tu in tam pokazala. — Pruski kralj ki je pretečene dni iz českih Toplic prišel na Dunaj našega cesarja obiskat, je na poti v svoje stolno mesto v Pilnicu nekoliko obolel, pa kmalo ozdravel. Sploh se zdaj vladarji močno vzajemno obiskavajo, in govori se, da bodo letošnjo jesen v Berlinu se avstrijski, francozki in ruski cesar sošli. — Poslednja poskušnja Mazzini-ta in njegove derhali dá časnikom še vedno mnogo pisati in premišljevat. Od dné do dné se jasneje kaže, da je genuško mesto veliki nesreči odšlo. Zaperseženci so bili z jetniki zmenjeni, po danem znamenji čez mesto planiti, posadko pobiti in po premožnejih hišah ropati in moriti. Orožja in streljiva vsake verste je bilo dokaj na skrivnem pripravljenega. Da so oslepljenci po dobro prevdarjenem načertu svoj namen izpeljati hotli, se spozna iz tega, da so na raznih krajih v enem času na noge stopili: V Parizu, v Genovi, v Livorni, v Napoli in v Andaluzii na Španjskem. Pa hvala Bogu, povsod jim je spodletelo in upati je, da jih ne bo kmalo spet mikalo, se še kaj tacega lotiti. Bere se tudi, da bodo evropejske vlade pri angležki, če več ne, saj toliko dosegle, da se bo na Mazzini-ta in njegove tovarše bolj oestro pažilo. V tem hipu smo prejeli teržaški časnik od 20. t. m. da je Mazzini, ker je v poslednji dobi eb vse premoženje prišel, sklenil, politiko na kol obesti! Zakaj neki ne sam sebe? — Prigodki, ki se v izhodni Indii godé, so začeli Angležom kropa k sercu prilivati. Opornost med indiškimi vojaki se razširja od regimenta do regimenta in angležka vlada se mora previdno ozirati po pomočkih, kako to neukretnost zatréti. Zavoljo tega je poslala povelje, nekaj armade zoper Kitajce namenjene v Indio potegniti, in pošlje, kakor se bere, 25.000 mož v to deželo. Nekteri politikarji hočejo tudi iz tega da bo kraljica Viktorija francozkega cesarja šla obiskat, njeni namen izvohati, cesarja na svojo stran spraviti, da bi ji pomagal s kakimi tavženti Francozov vrélo kašo pihati. — Ruski car je rimskemu kardinalu, derž. tajniku Antonelli red sv. Andreja poslal. — V gojzdu neke česke grajšine so pred kratkem čisto belo sernico ujéli, ktera je pa kmalo poginila. Redka je taka serna in bere se, da vejo doslej samo za troje tacih živalic.